

Astronauten Rusty Schweickart en Walt Cunningham
over de ruimte race naar de maan

De vergeten mannen van Apollo

Het succes van de eerste maanwandelaars Neil Armstrong en Buzz Aldrin werd vorig jaar wereldwijd herdacht. Maar wie praat er nog over de Apollo-astronauten die voor hen het pad effenden? Walt Cunningham (Apollo 7) en Rusty Schweickart (Apollo 9) blikken terug, met weemoed en trots.

TEKST: SANDER KOENEN

‘We kiezen ervoor om naar de maan te gaan, juist omdat het moeilijk is.’ Deze fameuze woorden van John F. Kennedy zetten de VS

in 1962 op het juiste spoor naar de maan. De president had er schoon genoeg van dat de Sovjet-Unie de ene na de andere primeur in de ruimte behaalde. En dat zijn land vanaf de aarde toekeek, als grote verliezer van de ‘ruimterace’. Kennedy beloofde een Amerikaan op het maanoppervlak te zetten en weer veilig thuis te brengen. Alleen was er één probleem: niemand wist nog hoe.

Een jaar na de speech selecteerde NASA veertien nieuwe astronauten. Walt Cunningham en Rusty Schweickart maakten deel uit van die groep. Zij waren de wegbereiders. Zij testten het ruimteschip, de maanlander en het ruimtetek waarmee astronauten naar de maan zouden gaan. Elke stap op weg naar dat doel was nieuw en een overwinning op zich. Daarom keek de hele wereld met deze mannen mee.

‘Apollo 7 en Apollo 9 worden nu nauwelijks nog genoemd’, zegt Cunningham een beetje weemoedig. ‘En dat maakt me geen reet uit’, roept Schweickart. Zo, de toon is direct gezet. Cunningham is echt iemand voor wie alles vroeger beter was. Hij benadrukt telkens maar weer hoezeer de twee van opvatting verschillen. ‘Dat is dus waar we het oneens zijn’, zegt hij dan. Schweickart is de vooruitstrevende dromer. Als het aan hem ligt, stoppen we met terugkijken en vliegt de

mensheid morgen al naar Mars. Daarnaast is hij een grappenmaker. ‘Walt is nooit goed geweest met knopjes’, grinnikt hij, als de presentatie van zijn oude collega vastloopt.

Falen is geen optie

In oktober 1968 was het aan Walt Cunningham en zijn teamgenoten Wally Schirra en Donn Eisele om het doel dat president John F. Kennedy had gesteld, weer binnen bereik te brengen. ‘Weer’, omdat het Amerikaanse bemane ruimtevaartprogramma meer dan twee jaar had stilgelegen na een ongeluk bij een oefening dat drie astronauten het leven kostte. ‘We wisten niks over de maan’, geeft Cunningham nu toe. Hij leunt achterover in zijn stoel en grijnst, trots op de mentaliteit van zijn vaderland in de roerige jaren zestig. ‘Het Apollo-programma was een verhaal van pure ontdekking en avontuur. Van de moed om het hoogst haalbare na te jagen, een reis tussen de sterren, naar een plek die we niet kenden. Wij waren niet bang om het risico te nemen omdat we grenzen wilden verleggen. We moesten gaan. Van onszelf.’

Het was een tijd waarin het Amerikaanse congres 3,5 procent van het totale nationale budget uitgaf aan ruimtevaart. Ruim veertig miljard, omgerekend naar dollars van nu. In de VS werkten 400.000 mensen binnen en buiten NASA aan het Apollo-programma. Hun gemiddelde leeftijd: 28 jaar. Op de top van die grote menselijke piramide stonden de astronauten. Die waren stuk voor stuk getraind als jachtvliegers en testpiloten. Cunningham ook, en voor hem was falen

Andere kijk op de aarde

Astronaut Rusty Schweickart beschrijft het Apollo-project als de ‘kosmische geboorte’ van de mens. De eerste keer dat de mens loskwam van Moeder Aarde, en kon terugkijken naar waar hij vandaan kwam. Schweickart is niet de enige astronaut op wie die ervaring indruk maakte, ontdekte de Amerikaanse ‘ruimtefilosoof’ en schrijver Frank White. Hij interviewde tientallen ruimtereizigers en concludeerde dat ze de aarde allemaal anders waren gaan zien. Dat nieuwe perspectief noemt White het Overview Effect. Elke astronaut geeft er zijn eigen invulling aan. Alan Bean (astronaut van Apollo 12 en vierde mens op de maan) werd kunstenaar en ging schilderen. Edgar Mitchell (Apollo 14, zesde mens op de maan) deed onderzoek naar het menselijk bewustzijn. En veel astronauten zetten zich na hun ruimtemissie in voor een duurzamere aarde. Zo ook de Nederlanders Wubbo Ockels en André Kuipers.

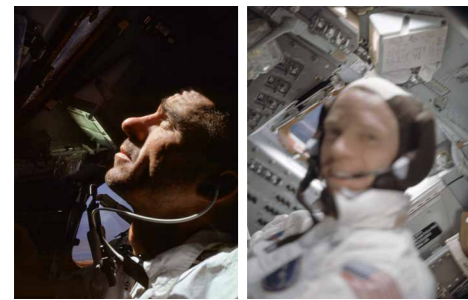
Toch mooi, als er foto's bestaan van het hoogtepunt van je leven. Rusty Schweickart geniet van de rust en het zicht op Moeder Aarde.

'Concurrentie was de drijvende kracht achter het Apollo-programma. Het voedde de wil om naar de maan te gaan'

Walt Cunningham

Ronnie Walter 'Walt' Cunningham (16 maart 1932) hoorde in 1961 live op de radio hoe Alan Shepard de ruimte in werd geschoten. Op dat moment besloot hij zelf ook astronaut te worden. Bijna 7,5 jaar later vloog hij zijn enige missie: Apollo 7. Cunningham genoot volop van de eerste vlucht met het nieuwe ruimteschip en maakte de eerste live televisie-uitzending vanuit de ruimte. Over zijn tijd bij NASA schreef hij misschien wel de meest openhartige astronauten-biografie: *The All-American Boys*.

Ten tijde van Cunninghams reis voorspelden artsen gezondheidsproblemen in de ruimte.

De druk was groot voor Schweickart: de test met de maanlander mocht niet mislukken.

Rusty Schweickart

Russel Louis 'Rusty' Schweickart (25 oktober 1935) vloog zijn enige ruimte-missie in maart 1969: Apollo 9. Hoogtepunt was de eerste test van een maanlander, met de bijnaam 'Spider'. Piloot Schweickart moest het voertuig ontkoppelen, rondvliegen en weer vastmaken aan de Apollo. Alleen als deze *rendezvous and docking test* succesvol waren, kon de volgende maanlander zijn missie vliegen. De bijnaam van die maanlander was de 'Eagle'.

▶ geen optie. 'Onze enige angst was de angst om zelf fouten te maken. Dat zat de hele dag in je hoofd: als deze missie faalt, dan in elk geval niet door mij!'

Toiletongemak

Cunningham vloog met de Apollo CSM (de zogenoemde 'commando-/servicemodule') een missie van elf dagen rond de aarde. 'In die tijd voorspelden artsen nog nierfalen en problemen met je ogen als je naar de ruimte ging', zegt hij. 'Ik heb er niks van gemerkt.' Als hij al een probleem had, dan was het met het feit dat er geen wc was aan boord van de capsule: 'We zaten elf dagen met drie man in een ruimte zo groot als een middenklasse-auto. Mét stoelen erin. Plassen lukte nog wel. Daar hadden we het *urine collection device* voor, een soort condoom met opvangzakje. Maar het kostte me drie kwartier om mijn ontlasting op gang te brengen en in een zakje te krijgen.'

Het succes van Apollo 7 bracht de VS terug in de ruimterace met de Sovjet-Unie. Rusty Schweickart: 'Amerika schaamde zich kapot om de successen van de Sovjets in de ruimte. Zij hadden in 1957 de eerste satelliet gelanceerd, Spoetnik. Daarna de eerste hond, de eerste mens, ze hadden de eerste vrouw in de ruimte, de eerste ruimtewandeling en ga zo maar door. Voor ons astronauten was dat juist goed. Concurrentie was de drijvende kracht achter het Apollo-programma. Elke keer als de Russen iets voor elkaar kregen, juichten wij. Het voedde de wil in Amerika om naar de maan te gaan.'

Astronaut raakt werkloos

Niemand die in de laatste vijftig jaar geboren is, kan zich echt voorstellen hoe het was in die tijd, denkt Schweickart. 'Wij wisten niet of die grijze vlekken op de maan inslagkraters waren of vulkanische activiteit. We moesten alles nog uitvinden.' Voordat de VS een succesvolle maanlanding konden uitvoeren, moest Schweickart eerst

twee belangrijke missiedoelen volbrengen. Het eerste was de testvlucht met de Lunar Module, de maanlander, die zonder enige problemen verliep. Het tweede was een test met het ruimtepak waarin Neil Armstrong en Buzz Aldrin een klein half jaar later op de maan zouden lopen. Uitgerekend toen werd Schweickart ziek.

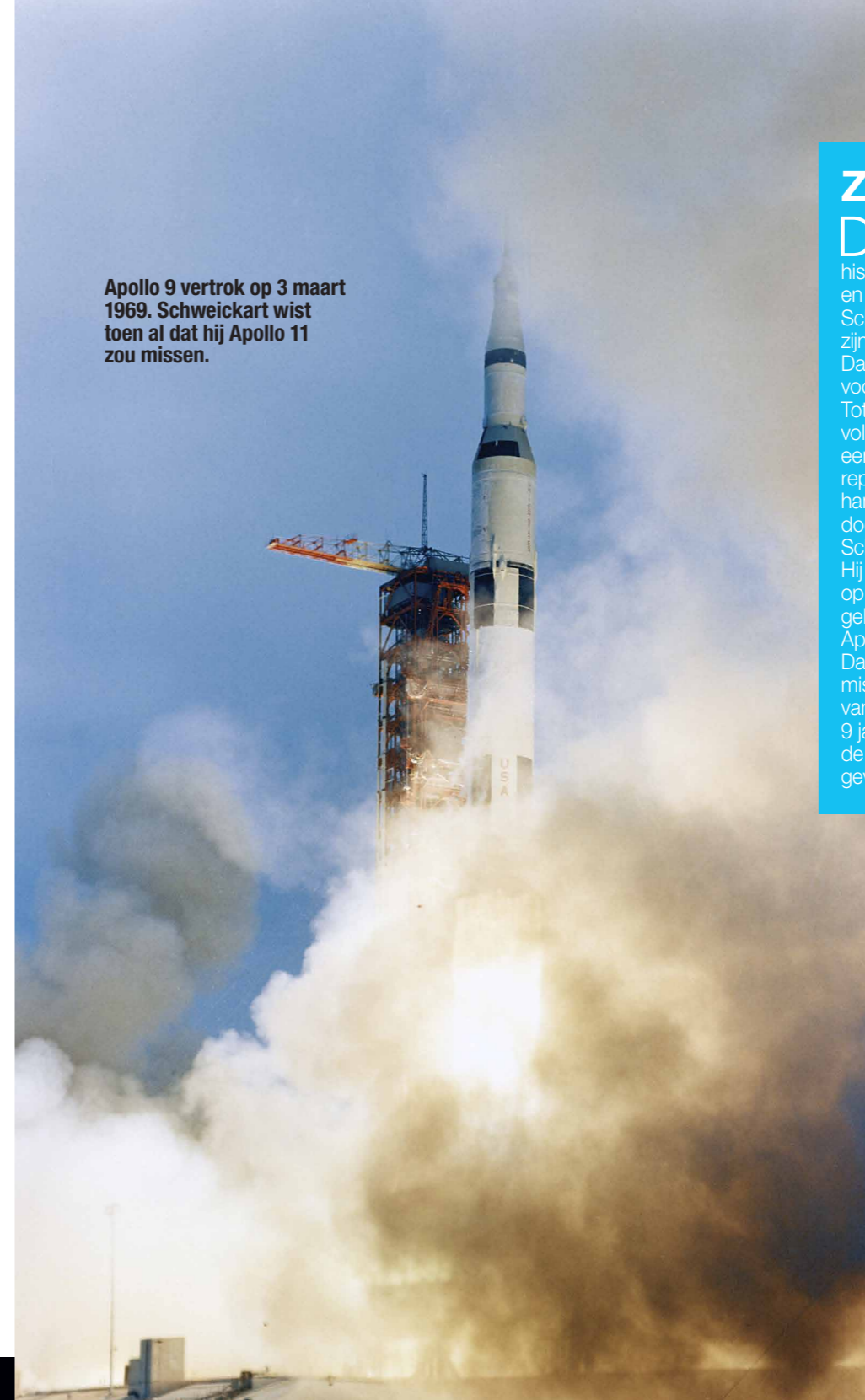
'Stel je voor: de hele wereld kijkt toe hoe Amerika de deadline van John F. Kennedy gaat halen. Alleen halen we die niet omdat ik moet kotsen. Probeer met dat gevoel maar eens te gaan slapen.' De vluchtleiding in Houston schrapte de ruimtewandeling en Schweickart beleefde het dieptepunt van zijn leven. Maar de volgende dag voelde hij zich al een stuk beter. Daarop besloot de vluchtleiding zijn *extra vehicular activity* als nog in de planning op te nemen.

Twaalf uur na het dieptepunt van zijn leven beleefde Schweickart het hoogtepunt. 'Jim McDivitt maakte vanuit de commando-module foto's van mijn ruimtewandeling, maar zijn camera ging kapot. Terwijl hij die camera probeerde te repareren, was ik drie minuten buiten, 'werkloos'. Ik had even geen zorgen over de checklist en alle dingen die we moesten testen. Ik zweefde in het diepste zwart dat ik ooit had gezien en zag de dampkring als een dun membraan om de blauwe aarde hangen. Toen dacht ik: die planeet is Moeder Aarde, letterlijk. Die planeet heeft al het leven voortgebracht.'

Aarde-opkomst

Nog maar weinig mensen herinneren zich die spannende ruimtereizen van vlak voor de eerste maanlanding. Wellicht kennen ze de foto Earth Rise nog, genomen vanuit de Apollo 8. Het beeld laat zien hoe de aarde 'opkomt' van achter de maan en vat het hele Apollo-programma samen: mensen gingen op expeditie naar de maan, maar ontdekten en passant hoe bijzonder onze eigen aarde is. Volgens Schweickart is het juist voor onze planeet belangrijk dat mensen hun zoek-

Apollo 9 vertrok op 3 maart 1969. Schweickart wist toen al dat hij Apollo 11 zou missen.

Zij mochten niet

De eerste maanlanding was de heilige graal van het Apollo-programma. Elke astronaut wilde die historische stappen zetten. Dus ook Cunningham en Schweickart. Maar maakten ze ooit een kans? Schweickart vloog zijn missie in maart 1969. Tussen zijn reis en de eerste maanlanding zat vier maanden. Dat waren er twee te weinig om te kunnen trainen voor Apollo 11. Cunningham vloog in oktober 1968. Tot aan zijn vlucht was hij nog kanshebber. Er was voldoende trainingstijd, en hij had bovendien het eerste Apollo-ruimteschip gevlogen: dat zou je reputatie goed moeten doen. Toch was Cunningham's kans na de missie verkeken. Dat kwam niet door hem, maar door zijn commandant. Wally Schirra had zich tijdens Apollo 7 ernstig misdragen. Hij maakte voortdurend ruzie met de vluchtleiding op de grond. En omdat NASA bemanningen als geheel beoordeelde, stond de voltallige crew van Apollo 7 nu te boek als 'lastig om mee te werken'. Daarom deden de mannen geen tweede ruimte-missie. Neil Armstrong was het tegenovergestelde van Schirra: een rustige, prettige persoon. Op 9 januari 1969 bracht NASA naar buiten dat hij de eerste man op de maan zou zijn, op de voet gevolgd door Buzz Aldrin.

tocht in het heelal voortzetten. 'We kunnen niet verwachten dat de aarde ons blijft ondersteunen terwijl wij haar kaalplukken. De mens moet verder ontdekken en evolueren.' Hij roemt Tesla-bedenker Elon Musk om zijn plannen met SpaceX. 'Musk is de eerste die zegt dat de mensheid een 'multiplanetaire' samenleving moet worden, en de daad bij het woord voegt door raketten te bouwen die ons naar Mars kunnen brengen.' Cunningham vindt dat we lering moeten trekken uit de Amerikaanse prestaties in de jaren zestig en zeventig. 'Als we weer echt op ontdekking willen, moeten we niet proberen zo veel mogelijk risico's weg te nemen. We moeten niet politiek correct of populair willen zijn. We moeten doen wat we in de jaren zestig deden. En wat in de natuur van de mens besloten is: grenzen verleggen.' ■

redactie@quest.nl

INHAALRACE

Van 1957 tot en met 1965 brak de Sovjet-Unie het ene na het andere ruimtorecord. De VS boekte pas echt succes vanaf 1968. De Apollo-missies waren het sluitstuk van een ruimterace die bijna vijftien jaar duurde.

